

13. 4. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo na smrt?

„Tak Nizozemci už budou vraždit...“ zaslechl jsem dnes od jednoho kolegy, který hodnotil rozhodnutí nizozemského senátu o legalizaci eutanázie, neboli tzv. „asistované smrti“, milosrdné smrti z rukou lékaře, sebevraždy za dozoru lékaře... - proces ukončení vlastního života z vlastní vůle a za pomoci lékaře má již mnoho názvů. Nyní se stává právní realitou.

„Tak Nizozemci už budou vraždit...“ zaslechl jsem dnes od jednoho kolegy, který hodnotil rozhodnutí nizozemského senátu o legalizaci eutanázie, neboli tzv. „asistované smrti“, milosrdné smrti z rukou lékaře, sebevraždy za dozoru lékaře... - proces ukončení vlastního života z vlastní vůle a za pomoci lékaře má již mnoho názvů. Nyní se stává právní realitou.

Nizozemský parlament je podobně jako náš dvoukomorový, ovšem menší a s poněkud opačným pojetím priorit. Jedná se o „generální stavy“, které se skládají z druhé a první komory. Druhá komora je podobna naší poslanecké sněmovně a má 150 členů (v této „dolní sněmovně“ byl zákon o eutanázii odsouhlasen již minulý rok v listopadu), první komora je „senátem Nizozemí“ a má 75 členů. Z tohoto počtu se jen 28 vyslovilo proti legalizaci eutanázie. Pokud vezmeme počet 75:28, je to nezajímavé (přibližně 2,6 čili 3), ale srovnáme-li to s výsledky ankety na serveru i-dnes na přelomu 11. a 12.4. možná budeme udiveni: Češi jsou totiž v poměru 1:6 pro legalizaci eutanázie! (Pozn.: Internetové průzkumy nejsou zcela sociologicky směrodatné vzhledem k přístupnosti internetu širší veřejnosti, kde se dá předpokládat, že obzvláště starší generace bude výrazně proti eutanázii). Obecně se však dá předpokládat, že ačkoliv internetový průzkum nelze brát za „všennárodní hlasování“, zřejmě se názorově od Nizozemců příliš lišit nebudeme (tedy 1:3 pro eutanázii).

Nizozemský právotvorný systém je podobný našemu natolik, že i v Nizozemí má poslední slovo hlava státu - v tomto případě královna Beatrix (v nizozemské ústavě - vydána 17. února 1983 - jsou zakotvena různá práva a mimo jiné i role krále - královny včetně informací, že se jedná o legitimní následníky krále Viléma I., prince z Oranžska-Nassau). Královna Beatrix stojí před poměrně obtížným rozhodnutím, protože Nizozemci jsou národem velmi tolerantním (nedávno jsme mohli vidět na televizních obrazovkách např. první - hromadnou - svatbu homosexuálních párů), ale před rozhodnutím první komory vyšlo do ulic dle zpráv asi osm tisíc obyvatel - protestovat před sněmovnu. Důvody?

Především náboženské. Ač i v náboženských otázkách je Nizozemí značně „chápavé“, zdá se, že katolická církev má větší vliv, než by se dalo předpokládat. Demonstrující měli v rukou ikony Ježíše Krista apod. Není divu - když v Exodu (to jest „Druhá kniha Mojžíšova“ - část Starého zákona, kde slovo „zákon“ není jen symbolem, ale skutečně zákoníkem, závazným pro Židy i křesťany, pro Židy stále živým právem) a kde se můžeme v Bibli poprvé setkat s Božími příkázáními nalézáme (za příkazem ctění otce svého i matky své) příkaz NEZABIJEŠ! Ano, jedná se o takzvané „Desatero“ - prvních sedm hříchů je „smrtných“ (tedy je jimi zatracena duše), „nezabiješ!“ se ustálilo na pátém místě. A co hrozí delikventovi? Pakliže je lékař aktivní křesťan a vykoná eutanázii, v ČR je to vražda a ještě zločin proti lidskému životu a svobodě, jak to nazývá Codex Iuris Canonici 1983 (tedy Kodex kanonického práva, vydaný roku 1983). V Nizozemí je to již jen „zločin“ dle církevního práva. To stanovuje dle zmiňovaného Kodexu v kánonu 1397: „Kdo spáchal vraždu nebo násilím nebo podvodem unesl člověka nebo ho zadržoval nebo zmrzačil nebo těžce zranil, bude potrestán podle závažnosti zločinu zbaveními a zákazy, o nichž v kánonu 1336; avšak vražda osob, o nichž v kánonu

1370, se stíhá tresty tam stanovenými“. Dříve, než se podíváme do příslušných kánonů uvedme ještě kánon 1398: „Kdo provedl a nechal si provést dokonáný potrat, upadl do exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného“ a kánon 1399: „Kromě případů stanovených v tomto nebo jiných zákonech může být vnější porušení božího nebo kanonického zákona postihováno spravedlivým trestem pouze tehdy, jestliže závažnost zvláštního porušení vyžaduje trest a naléhá nutnost předejít nebo napravit pohoršení“ (zde je otázkou, zda osm tisíc demonstrantů před sněmovnou není skutečným pohoršením - tak by totiž nizozemští zákonodárci „balancovali na špičce nože církevního trestu“).

Výše uvedený kánon 1370 hovoří o napadení papeže, biskupa, řeholníků a dalších duchovní osoby (tedy teoreticky by bylo jedním z nejtěžších hříchů provedení eutanázie na jakékoliv duchovní osobě...).

Kánon 1336 je lze vykládat obecněji - nejen pro duchovní. Jedná se o tzv. pořádkové tresty (poenae expiatoriae), lze tedy také překládat jako „tresty odčínující“. Kánon 1336 především upravuje: „Pořádkové tresty, které mohou postihnout viníka buď natrvalo, nebo ne dobu určitou nebo neurčitou, jsou kromě jiných, které případně stanovil zákon: 1) zákaz nebo příkaz pobývat na určitém místě nebo území, 2) zbavení moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného, 3) zákaz vykonávat, co jest v odstavci 2, nebo zákaz toho na určitém místě nebo mimo určité místo; tyto zákazy nemají nikdy za následek neplatnost, 4) trestní přeložení na jiný úřad, 5) propuštění z duchovního stavu“ - kánon 1337 vysvětluje kánon 1336 takto: „Zákazem pobývat na určitém místě nebo území může být potrestán jak duchovní, tak řeholník; příkazem pobývat na určitém místě nebo území jednak světský duchovní, jednak v mezích stanov i řeholník...“. Můžeme však dovodit různé závěry z kánonu 1311: „Církev má vrozené a vlastní právo trestat věřící, kteří spáchali zločin“.

Pakliže kánon 1311 srovnáme s výše uvedeným 1399 (pohoršení a jiné) a dodáme kánon 1184 (dovolení nebo odepření církevního pohřbu) - citujme: „Církevně nemohou být pohřbeni, pokud před smrtí neprojeví nějaké známky kajičnosti... jiní veřejní hříšníci, jimž nelze dovolit církevní pohřeb, aniž by vzniklo pohoršení věřících“. A dodejme slova Bible (Jakub 2,11): „Vždyť ten, kdo řekl: „Nezcizoložíš“, řekl také: „Nezabiješ“. Jestliže necizoložíš, ale zabíjíš, přestupuješ zákon“). Obávám se, že někteří nizozemští zákonodárci a především lékaři se raději spokojí s „civilním“ pohřbem.

Překlad nizozemského zákona o eutanázii k nám zatím v plném znění nedorazil, avšak dle jeho zásad by měl mít „právo na smrt“ jen pacient trpící nesnesitelnou bolestí (míní se bolest neutišitelná), eutanázie musí být provedena pod lékařským dohledem a před ní se o ni musí opakovaně zažádat (včetně dvojité lékařské prohlídky) a pacient musí být starší 16 let.

Ač ústava Nizozemí je ústavou moderního státu, liší se od našich norem nejvyšší právní síly poměrně podstatně tím, že do sebe zahrnuje jak základní lidská práva a svobody, tak i ústavu samu. V ČR je mimo ústavy (zákon 1/1993 Sbírky) jako zákon 2/1993 Sbírky „Listina základních práv a svobod“, která je obsahově širší než podobné normy v ústavě Nizozemí. V článku 6 Listiny odstavec 1 se říká: „Každý má právo na život. lidský život je hoděn ochrany již před narozením“ a článek 2 velmi striktně říká: „Nikdo nesmí být zbaven života“ (pro vyhnutí se omylu - dle článku 3: „Trest smrti se nepřipouští“ a článek 4: „Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné“).

Právníkům nepřísluší hodnotit „zda eutanázii ano či ne“, dle výše uvedeného však vyplývá, že naše cesta k povolení asistované smrti by byla zřejmě mnohem obtížnější než v Nizozemí, neboť my bychom museli změnit normy s nejvyšší právní silou (jmenovitě Listinu základních práv a svobod, která je postavena na roveň ústavě). Netuším kolik věřících by vyšlo do ulic, ale s napětím

očekáváme, zda se ke kroku Nizozemí vyjádří Vatikán - a pokud ano (a také proto, že dle masmédií bylo provádění eutanázie v Nizozemí již dříve četné, jen nebylo legalizované), pak je otázkou o jaké vyjádření půjde a zda začnou být uplatňovány výše uvedené církevně-právní postihy dle Codex Iuris Canonici 1983.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Daňová ztráta a její vliv na lhůtu pro stanovení daně](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Několik poznámek z pera Nejvyššího soudu k nemocem z povolání a důkazní nouzi](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [10 otázek pro ... Piotra Adamczyka](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)